

ŽAR

Pričujoča številka Žara ponovno predstavlja dejavnosti, ki so za društva narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ v slovenski Istri izrednega pomena in ki najpogosteje ter najbolj markantno predstavljajo del njihove kulture. Vanje vlagajo veliko truda, časa in energije, zato da bi ohranili svojo dediščino in kulturno identiteto ter jo obenem predstavili najširšemu prebivalstvu v svojih lokalnih okoljih.

Folklorne in druge ljubiteljske dejavnosti predstavljajo največji delež dejavnosti društev, velik finančni zalogaj in atraktivno aktivnost, ki pa je večkrat podcenjena. Vendar so te dejavnosti bodisi zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, strokovnega kadra ali zaradi kombinacije obojega, zlasti folklorne dejavnosti, pogosto omejene v vsebini in koreografskih ter scenskih prikazih.

Le strokovna in organizacijska usposobljenost organizacij ter zagotovitev rednejših in večjih finančnih sredstev bodo omogočile kvalitetno izvajanje ljubiteljskih in drugih dejavnosti ter posledično učinkovito ohranjanje kulturnih značilnosti posameznih skupnosti. Nikoli ni dovolj poudariti, da različnost bogati in spoznavanje drugih kultur prispeva k vsesplošnemu razvoju, tako osebnemu kakor tudi družbenemu. Zato je spodbujanje teh in še številnih drugih dejavnosti, ki bi omogočale celovito izražanje kulturnih posebnosti narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ, ključnega pomena.

STRAN 2:

KULTURNO-UMETNIŠKA DRUŠTVA MANJŠINSKIH ETNIČNIH SKUPNOSTI V SLOVENIJI

Folklorne dejavnosti
manjšinskih društev

STRAN 7:

ZAVOZLANI JEZIK

Cirilica

STRAN 9:

INTERVJU

Mirna Buić o podpornih dejavnostih za organizacije narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ, financiranju in ljubiteljskih dejavnosti

STRAN 15:

KULTURA BALKANA

Zbornik likovnih in literarnih del otrok iz Kulturno-umetniškega društva KOLO

KULTURNO-UMETNIŠKA DRUŠTVA MANJŠINSKIH ETNIČNIH SKUPNOSTI V SLOVENIJI

*Mag. Vesna Bajič Stojilkovič, etnomuzikologinja in etnokoreologinja, predsednica ter umetniška vodja
Akademskega kulturno-umetniškega društva Kolo iz Kopra
vesnaetno@gmail.com*

Kulturno-umetniška društva manjšinskih etničnih skupnosti so po devetdesetih letih postala čedalje bolj prepoznavni kulturni in izobraževalni centri v Sloveniji. Ustanovljena so bila z namenom ohranjanja lastne tradicije in kulture, najbolj množična so bila in tudi danes srbska društva, sledijo jim bošnjaška, nato makedonska, hrvaška in v zadnjih letih tudi albanska. Društva so razpršena po vsej Sloveniji in skorajda ni regije, kjer ne bi delovalo vsaj eno manjšinsko društvo. Njihovo kulturno udejstvovanje v lokalnem okolju je izrednega pomena, ne samo za manjšine, temveč tudi za lokalno prebivalstvo. Skozi njihove aktivnosti, ki so zelo pestre – od izobraževalnih do organizacij različnih kulturnih prireditev in drugih oblik javne predstavitve –, lokalno prebivalstvo spoznava različnost ter pestrost kultur, s katerimi živi. Ravno zaradi velikega števila pripadnikov različnih manjšin v Sloveniji so kulturna društva izredno dragocena oblika njihovega organiziranja in vključevanja v družbo.

Spodbujanje delovanja manjšinskih folklornih skupin je prepoznal tudi Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, saj je v okviru območnih in regijskih srečanj

slovenskih folklornih skupin vselej bila povabljen manjšinska skupina iz lokalnega območja. Od leta 2008 pa srečanja manjšinskih folklornih, pevskih in godčevskih skupin postajajo samostojna prireditvena oblika, ki se organizira v petih regijah Slovenije: na Gorenjskem, Dolenjskem, Notranjskem, Štajerskem in Primorskem. Tovrstnih srečanj se je do sedaj udeležilo večje število manjšinskih društev, še vedno pa ne vsa, ki imajo v svojih vrstah folklorno, pevsko ali godčevsko skupino. Nekatere regije, kot je npr. Gorenjska, se lahko pohvalijo s številčnostjo skupin, v določenih regijah, kot je Dolenjska, do pred nekaj leti tudi Primorska, pa ni bilo veliko aktivnih skupin. Ne glede na to regijska srečanja folklornih skupin manjšinskih etničnih skupnosti skupaj s srečanji slovenskih folklornih skupin prikazujejo zaokroženo celoto folklorne dejavnosti v Sloveniji. Srečanja nasploh spadajo v posebej aktualne prireditve, saj imajo do določene meje tekmovalni karakter, hkrati pa spadajo h kategoriji poustvarjanja kulturne dediščine, kar je za te skupine zelo pomembno. Ker skupine v glavnem kopirajo programsko osnovo iz društev, ki delujejo v njihovih matičnih

državah, je najbolj pomembno jih usposobiti, da poskušajo sami ustvarjati in poustvarjati svojo kulturno dediščino. Le tako bomo prispevali k njihovem razvoju in ne le obstoju.

Od leta 2008 sem kot strokovna spremljevalka JSKD spremljala vsa srečanja manjšinskih skupnosti po Sloveniji, jih ocenjevala in spodbujala k nadaljnjemu razvoju. Skupine so se trudile vsako leto obogatiti svoj plesni in glasbeni repertoar z novimi vsebinami, predvsem s področij, ki še niso bila prikazana v okviru scenskih postavitvev. Pri določenih folklornih skupinah sem spodbujala več petja, pri drugih pa večjo aktivnost pri usposabljanju glasbenikov. Konceptija koreografij oz. odrskih postavitvev je temeljila predvsem na prikazovanju plesov v obliki spleto, v katerih so včasih vpeti tudi določeni dramski deli. Opazna je predvsem velika povezanost z aktualnimi koreografijami iz držav matic, iz katerih skupine črpajo ne samo plesno in glasbeno gradivo, temveč tudi metode dela in konceptijo ustvarjanja koreografij. Predvsem pa izpostavljam resnejše delo pri ustvarjanju postavitvev za otroške folklorne skupine, saj le-te ne bi smele izvajati programa odraslih folklornih skupin. Za bolj kako-

vostno delo v folklornih skupinah so najprimernejša oblika izobraževalni seminarji, ki trajajo nekaj dni in ponujajo kar pester program s plesom, petjem, z glasbo, oblačilno dediščino ipd. Povsem primerne seminarje za različne manjšine izvajajo kar društva sama oz. njihove zveze v Sloveniji, najbolj razvito mrežo seminarjev pa imajo društva v svojih državah maticah. Določene vsebine izvajajo tudi JSKD, čeprav so le-te usmerjene v delo slovenskih folklornih skupin, a vseeno ponujajo določena znanja, ki jih tudi manjšinske skupine lahko uporabijo, predvsem o sceni in načinu oblikovanja programa.

Poustvarjalnih skupin je danes izredno veliko. Ne samo v Sloveniji, temveč tudi drugod. Danes je ukvarjanje s plesom ali tim. folkloro množičen šport. Zgledne skupine so vse tiste, ki sledijo določenemu načinu dela. Vselej se torej

ni smiselno držati strogih pravil, ki smo si jih, kot je leta 1980 izjavil Julijan Strajner, pravzaprav sami izmislili. Tu je mislil predvsem na scenska pravila, jaz pa k temu dodajam tudi določeno formo odrske postavitve, ki ji skupine sledijo že vrsto desetletij. Poustvarjanje je "živa" aktivnost, enako kot tradicija, in pravzaprav se ne zavedamo, da tudi mi gradimo to tradicijo. Prav zaradi te živosti v ustvarjalnem procesu obstajajo tudi različni pristopi. Zgledna skupina je vsaka, ki ima dobro zasnovan, zaokrožen in smiseln program z jasnim ciljem. Če je cilj skupine, da želi prikazati ljudski ples oz. glasbo na čim bolj tradicionalen način, naj bo to vsekakor temu primerno na vseh ravneh: na plesni, pevski, instrumentalni in kostumski ravni. Če pa je skupina zasnovana tako, da želi prikazati bolj obdelane plesne in glasbo, naj ne išče drobnih malenkosti v prikazovanju tradicional-

nega, saj s tem absolutno meša ravni, temveč naj se osredotoči na komponirano stran in vse plesne in glasbene elemente obdela v to smer. Pri manjšinskih folklornih skupinah, tudi slovenskih, je mogoče opaziti z ene strani željo po prikazovanju tradicionalnega (karkoli bi to pomenilo in kakorkoli si umetniške vodje ta pojem razlagajo), z druge pa se v poustvarjanju opaža normalen ustvarjalni proces, ki se ga ne da – in ga tudi ne smemo zaustavljati. Skupine naj ubirajo svojo pot, ustvarjajo kader med svojimi člani, ki bodo omogočili kontinuiteto dela in trajnejši ter uspešnejši razvoj društva.

FOLKLORNE SKUPINE DRUŠTEV NARODNIH SKUPNOSTI NARODOV NEKDANJE SFRJ V SLOVENSKI ISTRI

FOLKLORNE IN PEVSKE SKUPINE V OKVIRU AKADEMSKEGA KULTURNO-UMETNIŠKEGA DRUŠTVA KOLO IZ KOPRA

Folklorna sekcija v AKUD Kolo je začela z delovanjem že ob sami ustanovitvi, konec novembra 2007. Vse od takrat so folklorniki različnih starostnih skupin razdeljeni v več skupin: otroško – Kolce, mladinsko, akademsko, veteransko in tim. novo folklorno skupino za začetnike in rekreativce. Vpisi novih članov se vrstijo vsakih šest mesecev (ob začetku šolskega leta in ob začetku novega koledarskega leta).

Folklorniki so bili tisti, ki so kot prvi Društvo predstavili javnosti. S svojimi nastopi, ki jih je bogatila pisanost plesov in glasbe z različnih področij Srbije, so obujali spomine na nekdanjo razvito folklorno dejavnost na Slovenski obali. Vsekakor so folklorniki vseh starostnih skupin še vedno tisti, ki so izredno aktivni, saj z velikim številom letnih nastopov in sodelovanj na mednarodnih srečanjih doma in v tujini še vedno najbolj reprezentativno predstavljajo društvo.

Repertoar folklorne skupine se je sčasoma razvijal, saj so folklorniki začeli z učenjem enostavnejših spletov plesov, sedaj pa že uspešno izvajajo obsežnejše in zahtevnejše koreografije. Velik poudarek dajejo tudi petju. Pevsko sekcijo sestavljajo predvsem folklorniki akademske in mladinske folklorne skupine. Mladi pevci se ob posebnih vajah učijo tehnike ljudskega petja in spoznavajo raznovrstnost stilov ljudskega petja iz različnih krajev. Arhivski posnetki so pri delu s pevci velikega pomena. Zahvaljujoč projektom JSKD in donatorjem je Društvu uspelo zbrati nekaj več kot sto kompletov folklornih kostumov, ki jih z veseljem predstavijo ob vsaki priložnosti.

Mentorica folklornih in pevskih skupin ter umetniška vodja društva je predsednica mag. Vesna Bajić Stojilković, etnomuzikologinja in etnokoreologinja. Njeni današnji asistenti so najboljši plesalci in pevci, ki so se ob njenem dosedanjem mentorstvu naučili ne samo

plesov in petja, temveč tudi vodenja in načina pedagoškega dela z določenimi skupinami. Med njimi so: Mladen Babić, Asja Huremović, Tanja Đukić, Branko Bajić, Dalibor Samac, Nataša Radešić in Elizabeta Ivanovska.

Društvo AKUD Kolo in folklorniki se z velikim veseljem odzivajo na različna povabila na koncerte in prireditve drugih društev. Za njimi je vrsta mednarodnih folklornih festivalov, izmed katerih bi omenili predvsem prvega, ki jim je ostal v najlepšem spominu: to je bil »Balkan folk fest«, ki se je od 16. do 23. avgusta 2008 odvijal v bolgarskih obmorskih mestecih Kitnu in Primorsku. Za njimi so vsako leto sledili številni drugi folklorni festivali v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Makedoniji, na Češkem in v Franciji. Društvo je član CIOFF organizacije za folklorne festivale, preko katere dobijo veliko povabil.

Nepozabna so bila tudi doživetja s folklornimi skupinami v Avstriji, na Hrvaškem in v Italiji. Izkušnje na

festivalih in potovanjih zunaj svojega kraja pomenijo veliko, predvsem za razvoj plesnih sposobnosti in motivacije folklornikov kot tudi za medsebojno spoznavanje in socialno vključenost v društvo. Radi pa se predstavijo tudi v domačem okolju, če je le mogoče ob vsaki priložnosti, ki jo organizira bodisi Mestna občina Koper ali Zveza kulturnih društev Mestne občine Koper.

Od prvega velikega festivala do zadnjega, na kate-

FOLKLORNE SKUPINE KULTURNO-UMETNIŠKEGA IN ŠPORTNEGA DRUŠTVA BEHAR

Folklorna skupina Kulturno-umetniškega in športnega društva Behar se že šesto leto zapored s pomočjo plesnih korakov, zvokov ljudske zapuščine ter pesmi aktivno predstavlja z bošnjaško kulturno tradicijo. Leta 2010, ko je bilo osnovano društvo, je folklorna skupina štela preko 50 članov, razdeljenih v več podskupin. Trenutno šteje okoli 35 članov in je razdeljena v dve podskupini – otroško in mladinsko. Srečujejo se dvakrat tedensko na naslovu Kampel 3G v Kampelu in se predstavljajo ob različnih priložnostih: na festivalih, koncertih in kulturnih dogodkih. Nastopajo tako doma kot zunaj meja Slovenije. Prejšnje leto sta obe skupini, otroška in mladinska, delovali pod vodstvom mentorja Denisa Kovačevića. To leto bo mentorstvo otroške skupine prevzela Šejla Bajrektarević.

FOLKLORNA SKUPINA HRVATSKEGA KULTURNO-UMETNIŠKEGA, PROSVETNEGA IN ŠPORTNEGA DRUŠTVA »ISTRA« PIRAN

Hrvatsko kulturno-umetniško, prosvetno in športno društvo "Istra" Piran je bilo ustanovljeno leta 1997. Društvo si prizadeva za uspešno negovanje in predstavljanje hrvaške kulturne dediščine in tudi dediščine ostalih narodov na območju slovenske Istre. Skrbi za kulturno udejstvovanje, izobraževanje, ohranjanjem hrvaške kulturne identitete v slovenski Istri.

Šteje 650 članov, v njem pa je še posebej aktivna dvajsetčlanska folklorna skupina. Ustanovljena je bila leta 2013 in od svoje ustanovitve je pod vodstvom umetniškega vodje in koreografa Antuna Jegera naredila velik napredek. Njen repertoar zajema stare splitske plesne, ples iz Trogirja, istrske plesne in petje ter tržaški

rem so folklorniki AKUD Kolo iz Kopra sodelovali, se lahko pohvalijo s številnimi velikimi festivali in prireditvami v lastni organizaciji, ki jih prirejajo vsako leto od leta 2008. Med njimi imajo posebno tematsko zaokroženost folklorni večeri z nazivom *Z glasbo in s plesom do Balkana in Mesečina, a ja zovem prelo*. Vsako leto novembra pa folklorniki ne pozabijo na svojo obletnico, saj je to poseben dogodek v programu delovanja društva AKUD Kolo, ki ga skrbno pripravljajo iz leta v leto.

ples, v pripravi pa sta še ples Lindo iz okolice Dubrovnik pod vodstvom Tihomirja Sumića in slavonski plesi (povračanac idr.) in pesmi. Folklorno skupino spremlja skupina inštrumentalistov, ki jo sestavlja harmonikarka, dva violinista in klarinetist. HKD »Istra« Piran redno sodeluje tudi z orkestrom mandolin Mandolinistica Capodistriana (Skupnosti Italijanov Santorio Santorio, Koper), ki spremlja FS pri izvedbi splitskih in drugih plesov iz mestnih okolij Dalmacije.

Za njo so številni nastopi in prireditve, ki jih je tudi sama organizirala: Dan državnosti Republike Slovenije in Republike Hrvaške, Festival hrvaške folklorne in glasbe, Festival istrskih plesov in pesmi, Festival folklorne etničnih skupnosti v Sloveniji, Festival hrvaških in slovenskih plesov in pesmi idr. Folklorna skupina društva redno nastopa in tudi letos načrtuje gostovanja v Sloveniji in na Hrvaškem ter organizacijo večjih prireditev za promocijo medkulturnega dialoga, hrvaške kulturne dediščine in dediščine drugih etničnih skupnosti, živečih v regiji in Sloveniji. Ena izmed večjih bo Teden hrvaške kulture, ki bo potekal med 18. in 24. junijem in na kateri bodo nastopili številni izvajalci, folklorne, pevske in instrumentalne skupine iz Slovenije in Hrvaške.

FOLKLORNA SKUPINA KULTURNEGA DRUŠTVA ALBANČEV SLOVENSKE ISTRE ILIRIA

V KD Iliria je izredno, če ne najbolj dejavna folklorna skupina, ki je s svojim delovanjem začela takoj ob ustanovitvi društva leta 1998. Skupina je vse do danes delovala bolj ali manj neprekinjeno. Danes ima 30 članic in članov iz slovenske Istre in širše Obalno-kraške regije, ki redno vadijo in nastopajo. Vodita jo Suela Hoxhaj in Bedrije Bytyqi.

Folklorna skupina KD Iliria izvaja ljudske plesne iz albanškega etničnega območja, kot sta Šota in Tropojanski ples. Nastopala je na več pomembnih dogodkih in gostovanjih: »Od potice do baklave«: festival etničnih skupnosti v Kopru in Ankaranu, »Dan albanske kulture« v Mestnem muzeju Ljubljana, »Glej kako ljušno je pri nas« v Gornjem Gradu, dvakrat je gostovala v Trevisu v Italiji na prireditvah tamkajšnje albanske skupnosti itn.

FOLKLORNA SKUPINA MAKEDONSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA »KOČO RACIN« – OBALA KOPER

V zadnjih petih letih je vse več priseljencev iz Makedonije, zato se je število članov v društvu močno povečalo. Veliko je tudi mladih, ki radi plešejo tradicionalno ljudske plesne, zato smo tudi sestavili folklorno skupino, ki jo sestavlja 25 članov in katere umetniški vodja ter koreograf je Blaže Atanasov. V zadnjem letu beleži veliko nastopov tako doma kot tudi v tujini. Folklorna skupina in folklor sta predstavljal pomembni sestavni projekta Makedonska kultura v Istri, ki je bil namenjen predstavitvi makedonske kulture in folklorne.

Makedonski ljudski plesi so številni in raznoliki in se imenujejo Oro. V repertoarju imamo številne koreografije in plesne, ti so: tresenica, vodarki, ora od Povardarieta, plesi vzhodne Makedonije, vekebrački, Edna komitska legenda itn. Ora se spremlja z ljudskimi glasbami: dudami, bobnom, piščaljo, tarabuko, tamburinom, zurlo, klarinetom itn. in se ponaša z bogato koreografijo: počepi, kleci, stranskimi koraki, poskoki, križnimi koraki, gibi na kolenih itn.

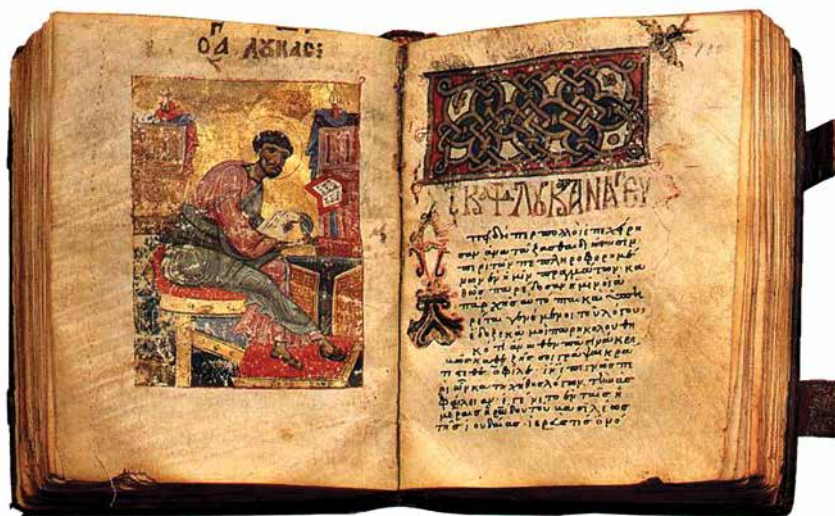

ZAVOZLANI JEZIK

Dijana Harčević Čatić, mag. zgodovine, Kulturno-umetniško in športno društvo Behar

CIRILICA

Staroslovanski knjižni jezik je imel dve pisavi: glagolico in staro cirilico. Slednja je kronološko mlajša pisava, ki se je razvila iz grške pisave. Danes jo v reformirani obliki na Balkanu uporabljajo Bolgari, Makedonci in Srbi. V uporabi je bila tudi v nekaterih delih današnje Hrvaške, v Bosni in Hercegovini in Črni gori pa je še danes poleg latinice druga uradna pisava. V širšem smislu cirilico uporabljajo v Belorusiji, Kazahstanu, Kirgizistanu, Mongoliji, Rusiji, Ukrajini, Tadžikistanu idr.

da je cirilico sestavil Ciril za svoje misijonarske potrebe na Moravskem. Drugi zaslugo pripisujejo njegovemu bratu Metodu, spet tretji pa Cirilovemu učencu Klementu.

Po mnenju ruskega slavista Gregorija Ilnskega in bolgarskega zgodovinarja Vasilija Zlatarskega je cirilica nastala v Preslavu v Bolgariji na samem začetku vladavine kneza in bolgarskega carja Simeo-

na (839–927), ki je bil zaslužen za zlato obdobje bolgarske književnosti. Po tej teoriji je Simeon naročil izdelavo nove pisave svečeniku Konstantinu, preslavskemu škofu in enemu od najspodobnejših mlajših učencev solunskih bratov.

Obstaja tudi legenda, ki pripisuje izum cirilice celo Dalmatincu Sv. Jeronimu iz Stridona, ampak za to ni nobenih znanstvenih osnov.

Cirilica je zaradi svoje preprostosti zelo hitro nadomestila glagolico v Raški in Bolgariji. Celo najstarejši ohranjeni srbski in bolgarski spo-

meniki so pisani v cirilici.

Sam naziv cirilica je nastal šele v 15. stoletju v Kijevski šoli. Znanstveniki datirajo nastanek cirilice okoli leta 900, najstarejši zapisi v cirilici pa izhajajo iz 10. stoletja. Gre za Samuelovo ploščo iz leta 993, ki so jo našli v vasi German v bližini Prespanskega jezera v Makedoniji in predstavlja nagrobni spomenik staršev carja Samuela. Slovo o pismenima je prav tako

nastal v 10. stoletju. Leta 1930 so v Preslavu našli še nekaj manjših nedatiranih spomenikov v cirilici, za katere se predpostavlja, da so iz časa carja Simeona. V novejšem obdobju je Marko Vego podal niz kredibilnih argumentov, ki govori-jo o tem, da je plošča iz Humca pri Ljubiški v Hercegovini starejša od prespanskega napisa.

Ne glede na različne teorije o nastanku te pisave je dokazano, da se je formalna staroslovanska cirilica razvila iz grške pisave v 9. stoletju, iz katere je nespremenjenih ali deloma spremenjenih 23 črk in dodanih 14 črk najverjetneje iz glagolice za tiste slovanske glasove, ki jih ni bilo moč najti v grščini. Iz formalne cirilice se je postopoma razvila cerkvena ali svetovna azbuka, ki jo še vedno uporabljajo Srbi, Rusi, Ukrajinci in Bolgari. Cirilica je postala tudi uradna pisava v Romuniji, kjer so jo uporabljali vse do leta 1860, ko so jo tudi uradno ukinili. Leta 1911 je bil natisnjen zadnji koledar v cirilici.

Od prvotne staroslovanske cirilice, ki je imela 43 črk, je prišlo do več reform. Od 12. stoletja naprej se je čutila potreba po prilagajanju pisave značilnostim govorom različnih narodov. Smatra se, da so različne redakcije nastale zahvaljujoč napakam pisarjev. Tako danes poznamo češko, bolgarsko, bosansko, hrvaško, srbsko, rusko idr. redakcije. V to obdobje datiramo Miroslavov evangelij, katerega izvirnik iz 11. stoletja, nastal v Makedoniji, predstavlja staroslovansko besedilo, za katerega pa se zaradi močnega vpliva glagoljaške tradicije ne ve, ali je bilo napisano

Аа Бб Вв Гг Дд Ђђ Ее Жж Зз Ии Јј
 Aa Bb Vv Gg Dd Đđ Ee Žž Zz Ii Jj
 Кк Лл Љљ Мм Нн Њњ Оо Пп Рр
 Kk Ll Llj Mm Nn Nnj Oo Pp Rr
 Сс Тт Ћћ Уу Фф Хх Цц Чч Џџ Шш
 Ss Tt Ćć Uu Ff Hh Cc Čč Dždž Šš

v stari cirilici ali glagolici. Njegov prepis je naročil humski knez Miroslav, brat Stefana Nemanje, oženjenega s sestrom bosanskega bana Kulina. Namenjen je bil za cerkev sv. Petra na Belem polju (Bijelo Polje). Točen datum prepisa ni potrjen, vendar se domneva, da je nastal v osemdesetih letih 12. stoletja. Prepis je odkril Rus Porfirij Uspenski v Hilandaru, danes pa je shranjen v Narodnem muzeju v Beogradu.

Drugi izredno pomemben pisani spomenik je Dušanov zakonik (Душанов законик), ki je pomembnejši zakonik srednjeveške fevdalne Srbije, sprejet med letoma 1349 in 1354. Original ni ohranjen. Obstajajo pa še drugi rokopisi Dušanovega zakonika: Atonski, Baranjski, Bistriški, Hilandarski, Hodoški, Prizrenski, Rakovski, Šišatovski, Ravaniški, Sofijski in Studeniški. Z nastankom posameznih fevdalnih držav se je pojavila potreba po pisanih državnih in drugih dokumentih. Vladaarji in bani so izdajali povelja in odloke v svetovni cirilici, na katerih se je implementiral princip narodnih govorov. Zaradi prilagajanja novim jezikovnim tokom in lažje uporabe je bila stara cirilica podvržena reformi.

Vrhunec reforme je dosežen znotraj srbske recenzije in je vezan na književnika Sava Mrkalja. Mrkalj je v svoji knjižici Salo debeloga jera libo azbukoprotres (Budim, 1810) izvršil vseobsegajočo reformo cirilice, namenjeno srbskemu kn-

jižnemu jeziku na narodni osnovi. Analiziral je vsako črko posebej, nekatere je ohranil, rabo nekaterih omejil, nekatere pa je izpustil. Na tak način je nastala reformirana azbuka, ki je izgledala tako: a, b, v, g, d, đ (=đ), e, ž, z, i ĭ (=j), k, l, љ (=lj), m, n, њ (=nj), o, p, r, s, t, ы (=ć), u, f, h, c, č, š. O črki in glasu ,dž' se ni izjasnil.

Mrkaljeva cirilica ali »mrkaljica« je lahko takoj stopila v uporabo, saj je rešitve iskal v obstoječem crkovenem fondu. Na ta način tiskarnam ni bilo treba izdelovati posebnih črk. Poudariti gre, da je Mrkalj preuredil tedanjo cerkveno cirilico, kar je rezultiralo v neposredni uporabi Cerkve in oblasti.

Štiri leta pozneje je Vuk Karadžić napisal in izdal Pismenicom serbskoga jezika (Dunaj, 1814). Izhajajoč iz Mrkaljeve reforme je uvedel princip en glas (fonem) je en znak. Tako je za dvoglasnike lj, nj, ć, đ Mrkaljeve diagrame [dъ], [љ], [њ], [ѣ] omejil na en znak. Namesto diagramov je uvedel znake [lj], [nj], [ć] in [đ] (združeno v eno črko), za soglasnik pa đ.

Karadžić je pri svoji izhajal iz Mrkaljeve cirilice, ki jo je dopolnil z grafičnimi rešitvami za šest črk: [lj], [nj], [ć] (v Pismenici iz leta 1814), [đ] (nastala z modifikacijo črke [ć] po načrtu Lukijana Mušickega), [dž] in [j] (privzeti iz latinice). Na ta način je Vuk Karadžić dokončno sprovedel princip en glas (fonem) je ena črka. Leta 1818 je bilo objavljena prva izdaja Srpskog rječnika sa Sr-

pskom gramatikom na Dunaju. Slovar vsebuje 26.000 besed, nemški in latinski prevod pa je pripravil Jernej Kopitar.

Vukovo reformirano cirilico je javnost usvajala postopno. V Srbiji so jo uradno priznali komaj leta 1968.

Karadžić je ustvaril azbuko, ki je vsebovala 30 črk. Tako reformirana cirilica je tista cirilica, ki jo poznamo in je v rabi še danes. Njegova reforma pisave, jezika in pravopisa je predstavljala kulturno revolucijo srbskega naroda in začetek razvoja standardnega knjižnega jezika.

Na azbuki Krsta Misirkova in Vuka Karadžića je osnovana sodobna makedonska azbuka. Namreč vsi današnji makedonski glasovi so bili uporabljeni v Misirkovem delu, le da se grafemi razlikujejo. Tako so iz srbske azbuke uvedene črke љ, њ, j namesto črk л', н' и i in namesto črke џ se je koristil digraf дж (dž), tako da se med З in И nahaja črka Дз (S, s), ki se izgovarja kot /dž/ in je enako latinični črki S, Гј je nadomestil Ѓ (Ǧ, ǧ) in se izgovarja kot /di/ in i ter Кј zamenja Ќерв (Ǧ, ǧ) in se izgovarja kot /ti/ in izgleda kot K z ostrivcem. Makedonska azbuka ima 31 črk.

INTERVJU

Intervju z Mirno Buić, vodjo projekta ENA.KOST
Katerina Kljun, PiNA

Stičišče NVO narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ

Mirna, kaj je stičišče NVO narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ in zakaj ste se odločili zanj?

Stičišče NVO narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ predstavlja del oz. aktivnost projekta Enakopravnost narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ v Slovenski Istri, sofinanciranega s strani EGP in Norveškega mehanizma 2009–2014, ki je namenjena svetovanju o možnostih financiranja, svetovanju pri dejavnostih, promociji NVO in njihovih dejavnosti, načrtovanju projektov in dejavnosti, mreženju oz. povezovanju posameznikov in organizacij ciljne skupine. Deluje pa na sedežu PiNE na Gregorčičevi ulici 6 in v e-Kavarni na Kidričevi ulici 43 v Kopru.

Za samo stičišče ciljne skupine smo se odločili zaradi potreb, ki so se pokazale pri delu z njo in predvsem društvu narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ, ki delujejo v regiji.

Katere so značilnosti teh organizacij in njihove potrebe, kot ste rekli?

Predvsem gre za društva, ki delujejo povsem na prostovoljni osnovi in nimajo profesionalnega kadra. Najvidnejša in največja je ljubiteljska dejavnost, predvsem pa folklorna, kar je deloma pogojeno s sredstvi in razpisi, ki so tem društvom na voljo. Seveda se ukvarjajo tudi z literarno, likovno dejavnostjo, kulinariko, poučujejo materni jezik ipd.

Sicer gre za društva, ki so šele pred nekaj leti začela med sabo sodelovati na različnih prireditvah in v okviru raznih projektov. Povezovanje v času, ko je sredstev čedalje manj, je zelo dobrodošlo. Gre tudi za društva, ki se zaradi neprofesionalnega kadra ne zmorejo redno prijavljati na razpise ali celo večje razpise. Poleg tega gre za društva, ki nimajo razvitih odnosov

z javnostmi ali mediji in ne vlagajo veliko v svojo podobo. To pa seveda prispeva k njihovi (ne)vidnosti v lokalnem in širšem okolju.

Kaj imate v mislih, ko omenjate nekontinuirano financiranje in kako to vpliva na delovanje teh društev?

Kot sem že bežno omenila, ta društva ne prejemajo rednih finančnih sredstev, ki bi jim zagotovila stabilno delovanje, ampak so odvisna zlasti od razpisov. Večinoma se prijavljajo z manjšimi projekti ali prireditvami na lokalne razpise in na državni razpis za etnične skupnosti, ki razpisuje Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Nekatera se prijavljajo na razpise raznih uradov v matičnih državah, ki pokrivajo diasporo. Le eno društvo se je samostojno prijavilo na nekoliko zahtevnejše razpise programa Erasmus +.

Lokalni razpisi, ki delno financirajo program ter predvsem kulturne projekte in prireditve društev, in sredstva JSKD so ključnega pomena, saj nekaterim predstavljajo

poleg članarin in donacij članov edina sredstva, s katerimi operirajo. To na nek način tudi pogojuje in oblikuje njihove dejavnosti. Na primer JSKD večinoma financira folklorno dejavnost, ki je tudi najobsežnejša in najbolj razširjena med temi društvi v Sloveniji, čedalje manj pa zaradi krčenja sredstev, ki so se v primerjavi z letom 2010 skorajda razpolovila, in vedno večjega števila vlog, redno izdajanje časopisov, biltenov itn. in se osredotoča bolj ali manj na ljubiteljsko dejavnost. Tako nasploh manjkajo razpisi, ki bi spodbujali na primer celovito medijsko in literarno dejavnost teh skupnosti in njihovih pripadnikov. Poleg tega je treba poudariti, da pri vseh omenjenih razpisih gre za sofinanciranje, ki je zelo nizko glede na prijavljene projektne predloge. To rezultira v krčenje programov in prilagajanje vsebin razpoložljivim sredstvom, kar deloma vpliva na kvaliteto in dejansko raznolikost samih projektov.

Na katerih področjih se je stičišče izkazalo kot najbolj učinkovito in dobrodošlo?

Ravno na razpisnem področju. Do sedaj smo izvedli 48 svetovanj in mentorstev na področju prijav na razpise. Nudili smo tudi organizacijsko podporo v smislu podpore pri PR-ju oz. razširjanju novic o aktivnostih društev, svetovali smo jim pri njihovi promociji. Društva so v veliki meri tudi koristila prostore, ki so jim bili na voljo, ter si izposajali opremo. Zabeležili smo skupaj 25 izposoj opreme in uporab prostorov.

Projekt se počasi zaključuje. Boste z aktivnostjo kljub temu nadaljevali?

Vsekakor. Ne samo to, tudi nadgradili jo bomo. V okviru regijskega stičišča nevladnih organizacij Obalno-kraške regije, katerega nosilec smo postali, bomo še naprej nudili podporo tem društvom in izvedli številna usposabljanja z namenom krepitev njihovega strokovnega in organizacijskega razvoja. Cilj je zagotoviti močne NVO teh skupnosti, ki bodo sposobne prijavljati se s povezanimi in kompleksnejšimi projektnimi predlogi tudi na zahtevnejše razpise, kot so razpisi za pridobitev sredstev Evropskega socialnega sklada, EGP in Norveškega mehanizma, razpisi programa Erasmus + in Evropa za državljane idr., in ne nazadnje tudi razviti storitve, ki jim bodo zagotovile trajnostno delovanje.

Poleg tega bomo nadaljevali za zagovorništvo na področju lokalnega financiranja, ki se zavzema med drugim za transparentno financiranje NVO nasploh, vključevanje v komisije za izbor projektov pripadnikov etničnih skupnosti in migrantov, uvedbo ciljnih razpisov ipd.

DOGAJANJE ORGANIZACIJ V SLIKI

Nastop društva AKUD Kolo s SKUD Sv. Sava iz Niša, Srbija 16. 10. 2015 v Taverni Koper.

Nastop MKD Kočo Racin na prireditvi Doživite Kočevsko 26. 10. 2015 v Kočevju.

Nastop in udeležba KD Iliria na prireditvi Zavoda Krog »Od potice do baklave« 10. 10. 2015 v Taverni v Kopru.

Nastop KUŠD Behar na prireditvi Zavoda Krog »Od potice do baklave« 19. 12. 2015 v Ankaranu.

Nastop HKD »Istra« Piran 12. 10. 2015 v Požegi, Slavonija, Hrvaška.

Prireditev »Festival bosanske kulture in kulinarike« Ženskega združenja Bedem 6. 6. 2015 v Taverni v Kopru.

PRAVO NA TERENU

Ana Janičjevič, dipl. prav., Pravni center za varstvo človekovih pravic, Koper

Pravni vidiki medvrstniškega nasilja

Medvrstniško nasilje najbolje opredelujeta psihološka in sociološka stroka, saj v ospredje postavljata posameznike – povzročitelja nasilja in žrtev – in odnose med njimi, ki pa jih sooblikuje širše okolje s svojimi vrednotami, pričakovanji in predstavami o medsebnih odnosih. Medvrstniško nasilje ali »bullying« zajema fizično, psihično, spolno, materialno ali spletno nasilje povzročitelja nasilja nad drugim otrokom enake ali podobne starosti, ki se zaradi takšnega ravnanja počuti ogrožen. Gradnja zdravih odnosov lahko v času odraščanja predstavlja poseben izziv, posledice disfunkcionalnih, konfliktnih in nasilnih medvrstniških odnosov pa so lahko zelo hude. Nasilje med vrstniki se pojavlja kot oblika diskriminacije, do katere pride tudi na podlagi pripadnosti določenim narodnostnim manjšinam. Velikokrat se zgodi, da nasilno vedenje temelji na žaljivkah, kot so »Bosanec« ali »Čefur«, kar pa lahko vodi celo do fizičnih obračunavanj in s tem povezanih kaznivih dejanj mladoletnih oseb. Naša naloga je nedvomno ta, da kot družba zagotovimo, da se pojavi nasilja med vrstniki v čim večjem obsegu zaznajo in odpravijo.

Pomembno vlogo pri zaznavanju in reševanju medvrstniškega nasilja imajo vzgojne in izobraževalne ustanove, predvsem osnovne šole, kjer se medvrstniško nasilje najpogosteje pojavlja. Prav pod nadzorom osnovnih šol otroci preživljajo velik del svojega časa in pod njih-

ovim vplivom rastejo v odgovorne posameznike. Šola mora vzgajati in izobraževati za trajnostni razvoj in dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar med drugim vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, do svojega zdravja in do drugih, ter za spoštovanje in sodelovanje, za sprejemanje drugačnosti in medsebojno strpnost, za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ponotranjenje teh vrednot otroke nedvomno odvrča od tega, da bi se zatekali h kakršnemukoli nasilju, še posebej, če to nasilje pomeni poseg v identiteto, varnost in dostojanstvo njihovih vrstnikov. Da bi šole ta cilj dosegle, uporabljajo različne pristope in metode.

Pri tem so si strokovnjaki enotni, naj šola veliko pozornosti nameni preventivnim ukrepom, ki preprečujejo, da bi do izbruha nasilja med vrstniki sploh prišlo. Če do nasilja vendarle pride, je treba ob upoštevanju dejstva, da gre za mladoletnike, v naslednjih korakih uporabljati manj invaziven pristop in je treba spore v prvi vrsti reševati mirno. V otrokove pravice naj šola posega le toliko, kolikor je to nujno potrebno, da bi se dosegel željeni učinek. Pomembna sta sodelovanje in komunikacija s starši, ki prav tako nosijo velik del odgovornosti za otrokov razvoj, ter s centri za socialno delo. Najbolj zaželeni metode reševanja medvrstniškega nasilja so pogovor, svetovanje, usmerjanje in mediacija. Šele takrat, ko se omenjene metode izkažejo za neprimerne in

neučinkovite, naj bi se šole zatele k bolj strogim ukrepom. Pri tem se poraja vprašanje, kako, kdaj in do kod sme šola sploh poseči, da bi učinkovito sankcionirala in tudi v prihodnje preprečila nasilje med vrstniki.

Pravno podlago za ravnanje šole v primerih medvrstniškega nasilja predstavlja Zakon o osnovni šoli (v nadaljevanju: ZOsn), natančneje IV.B poglavje omenjenega zakona, ki ureja vzgojno delovanje šole. Vzgojno delovanje šole je strokovno delo, ki se izvaja v skladu s pravili stroke, v skladu z ZOsn, na njegovi podlagi izdanimi predpisi in akti šole. Šola ima torej pristojnost izdajati lastne podzakonske akte, s katerimi podrobneje uredi posamezno področje vzgojnega delovanja, pri tem pa mora ob upoštevanju načela zakonitosti ostati znotraj zakonsko določenega okvira.

Na podlagi 60.č člena ZOsn-a šola izdelava vzgojni načrt, s katerim določi načine doseganja in uresničevanja ciljev in vrednot, ki so taksativno naštet v 2. členu ZOsn-a in ki med drugim vključujejo globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, do svojega zdravja in do drugih ter spoštovanje in sodelovanje, sprejemanje drugačnosti in medsebojno strpnost, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vse to ob upoštevanju potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Vzgojni načrt naj vsebuje vzgojne dejavnosti, to so proaktivne in preven-

tivne naloge, svetovanje, usmerjanje in drugo (pohvale, priznanja, nagrade, vrste vzgojnih ukrepov in podobno), s čemer šola razvija varno in spodbudno okolje. Vzgojni načrt opredeli tudi oblike vzajemnega sodelovanja šole s starši ter njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta.

Na podlagi vzgojnega načrta šola oblikuje pravila šolskega reda, v katerih med drugim natančneje opredeli dolžnosti in odgovornosti učencev, načine zagotavljanja varnosti, pravila obnašanja in ravnanja ter določi vzgojne ukrepe za posamezne kršitve pravil. Dolžnost šole je zagotovo ta, da v pravila šolskega reda vključi tudi spodbujanje nenasilnega vedenja, da nasilništvo nasploh prepove ter vnaprej določi sankcije, ki naj se izvedejo, če do nasilništva kljub vsemu pride.

60.e člen ZOsn-a določa, da v primeru, ko učenec krši svoje dolžnosti, določene z zakonom ter drugimi predpisi in akti šole, šola zoper njega izvede vzgojne ukrepe. Glede konkretnih oblik vzgojnih ukrepov ZOsn molči in so le-te zato predmet presoje posamezne osnovne šole. Zakon pri tem določa, da z vzgojnimi ukrepi ni mogoče omejiti pravic učencev iz 5. do 13. člena in iz 50. do 57. člena ZOsn-a. Omenjeni členi urejajo pravico do izbire oblik izobraževanja, učni jezik, varstvo pravic manjšin, dopolnilno izobraževanje, pravice romske skupnosti, pravico tujih državljanov, izobraževanje učen-

cev v bolnišnici, izobraževanje nadarjenih učencev, izobraževanje učencev s posebnimi potrebami, izobraževanje učencev z učnimi težavami, zdravstveno varstvo učencev ter obiskovanje pouka, status učenca perspektivnega športnika, perspektivnega mladega umetnika in vrhunskega športnika, oprostitev, izostanke, prešolanje, podaljšanje statusa učenca, brezplačen prevoz in prehrano. V te pravice naj šola ne bi posegala, razen izjemoma, kolikor ji to pod posebnimi pogoji in v omejenem obsegu dopušča posamezna določba.

Ko vzgojne dejavnosti in vzgojni ukrepi ob predhodnih kršitvah niso dosegli namena, lahko šola učencu, ki krši dolžnosti in odgovornosti, izreče vzgojni opomin. Učencu, ki mu je bil izrečen vzgojni opomin, šola pripravi tudi individualiziran vzgojni načrt. Razrednik si prizadeva obvladovati situacijo in jo reševati na miren način, zato opravi razgovor skupaj z učencem in njegovimi starši ali s strokovnim delavcem šole, ki zastopa interese učenca, če se starši pogovora ne udeležijo. Ko zbere zadostno število informacij, slednjic o vzgojnem opominu odloča učiteljski zbor.

V hujših primerih nasilja se postavi tudi vprašanje, ali lahko otroku pripišemo celo kazensko ali drugo obliko odgovornosti. Kazenski zakonik omejuje kazensko odgovornost glede na starost storilcev tako, da otroci, mlajši od 14 let, ne morejo biti storilci kaznivega dejanja. Otroci, starejši od 14 let

in mlajši od 21 let, uživajo posebno pravno varstvo in se zanje uporabljajo posebna pravila glede kazenskega postopka. Podobno po Zakonu o prekrških ni mogoče odgovornosti pripisati otrokom, mlajšim od 14 let. Nadalje za mladoletne storilce veljajo posebna pravila o izrekanju kazni za prekršek. Mlajšemu mladoletniku, ki je bil v času storitve prekrška že star 14 let, ni pa še dopolnil 16 let, se smejo izreči le vzgojni ukrepi. Ravno tako se starejšemu mladoletniku, ki je bil v času storitve prekrška že star 16 let, ni pa še dopolnil 18 let, smejo izreči le vzgojni ukrepi, izjemoma pa se mu sme izreči globa. Drugače pa mladoletnik odgovarja, če je s svojim nasilnim vedenjem povzročil škodo. Po določitih Obligacijskega zakonika otrok do 7. leta ne odgovarja za škodo, ki jo povzroči, od dopolnjenega 7. do 14. pa odgovarja le, če se dokaže, da je bil pri povzročitvi škode zmožen razsojati. Po dopolnjenem 14. letu mladoletnik odgovarja za škodo po splošnih pravilih o odškodninski odgovornosti. Vse navedene določbe upoštevajo otrokove specifične okoliščine glede na starost, psihofizične lastnosti, stopnjo razvoja, sposobnost razsojati ter sposobnost zavedati se lastnega dejanja in njegovih posledic. Pomembno je, da otroke učimo odgovornosti, vendar za ceno tega nikakor ne smemo spregledati njihovega posebnega statusa, ki jim ga priznavajo tudi številne mednarodne listine in konvencije.

Pri preprečevanju, zaznavanju in soočanju s pojavom medvrstniškega nasilja šole niso same. V strokovno pomoč so jim pristojni državni in drugi organi. V ta namen so bili izdani številni priročniki, smernice in navodila, izpeljane so bile številne delavnice, šole za ravnatelje in učitelje, seminarji ter okrogle mize. Na problem medvrstniškega nasilja moramo kljub vsemu nenehno opozarjati in do njega zavzeti ničelno toleranco. Le tako lahko otrokom zagotovimo karseda ustrezno, varno in vzpodbudno okolje, v katerem bodo zrasli v odgovorne in zrele posameznike.

Če ste bili žrtev diskriminacije zaradi svoje narodne ali verske pripadnosti oziroma imate drugo pravno težavo, si zagotovite svoj termin v Pravnem centru za varstvo človekovih pravic. V sklopu projekta »Enakopravnost narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ in njihovih pripadnikov v slovenski Istri« (ENA.KOST) pravni svetovalci nudimo brezplačno pravno pomoč in svetovanje za pripadnike narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ.

Pravno pomoč in svetovanje izvajamo vsak delavnik med 8. in 16. uro. Zanimirani naj za dogovor o terminu pokličejo na 05 6300 320 (KID PiNA) ali 031 256 191 (Mirna Buić), izpolnijo spletni obrazec <http://enakost.pina.si/pravno-svetovanje/> oziroma pišejo na pravnosvetovanje@pina.si.

KULTURA BALKANA

Nada Čupković, Akademsko kulturno-umetniško društvo Kolo

ŠOLA, ŠOLA ... IN KAJ S TEM, ČE JE ŠOLA. ŠOLA NE GRIZE.

Šola srbskega jezika v okviru Akademskega kulturno-umetniškega društva Kolo deluje že šesto leto z delno finančno podporo Uprave za sodelovanje z diasporo in Srbi v regiji na Ministrstvu za zunanje zadeve. V njej so nastali že številni projekti, preko katerih otroci uporabljajo svoj materni jezik na kreativen in aktiven način.

To sezono so v društvu izdali zbirko najuspešnejših otroških literarnih in likovnih del, s katerimi so se otroci, učenci šole srbskega jezika, predstavili na natečajih v Republiki Srbski (Bosna in Hercegovina) in Srbiji. Na teh so osvojili številne nagrade, pohvale in priznanja. »Skozi dolgoletno delo z otroki naših priseljencev na tem območju Slovenije uvajam različne ustvarjalne in pedagoške aktivnosti, zato da bi otrokom približala materni jezik, ki se na žalost pri tretji generaciji priseljencev počasi izgublja. Otroke motiviram, da v zdravem tekmovalnem duhu razvijajo željo po ohranjanju našega lepega jezika. Eden od takih podvigov predstavljajo tudi literarno-likovni natečaji na temo srbskih ljudskih pravljic, knjig srbskih pisateljev, naše pisave ipd. Otroci se veselijo takega načina dela in v njem uživajo. Koristi pa so mnogotere,« pravi profesorica Nada Čupković, vodja šole srbskega jezika.

Zato da bi ostala sled o trudu in delu mladih literarnih in likovnih talentov ter njihove učiteljice Nade, se je predsednica društva Vesna Bajić Stojiljković odločila, da se njihova dela objavijo v skromni zbirki z naslovom Riznica literarno likovnih radova dečjeg stvaralaštva AKUD Kolo: »Ja i svet oko mene« (Zakladnica literarno likovnih del otroške ustvarjalnosti društva AKUD Kolo: »Jaz in svet okoli mene«). Zbirka je v celoti avtorsko delo učencev šole srbskega jezika, ki so se potrudili, da vsako literarno delo opremijo s svojimi ilustracijami. V zbirki so se znašla tudi dela najmlajših (najmlajši učenec je star 4 leta in pol). Takšna oblika sodelovanja ne razvija samo občutka pripadnosti, temveč tudi občutek za timsko delo in motivira otroke, da tudi sami sodelujejo na natečajih.

V šoli so še posej ponosni na recenzije te zbirke, ki so jih pripravili veliki sodobni otroški pisatelj, ki svojo bogato zbirko likovnih, kiparskih in literarnih del ustvarja v Smederovu, Mošo Odalović, otroški pisatelj ter eden od ustanoviteljev niškega elektronskega časopisa Tabla, ki se ukvarja prav z otroškim ustvarjanjem, Srđan Siđa Živković, in akademska kiparka ter dolgoletna likovna pedagoginja Miomira Blagojević iz Novega Sada.

Zahvaljujemo se Aleksandri Andrić za tehnično obdelavo in urejanje celotne zbirke.

NAPOVEDNIK

Aktualna obvestila, razpisi in natečaji

2. 2. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni poziv za sofinanciranje rednih letnih programov v letu 2016 na socialnega varstva, ljubiteljske kulture in mladinske dejavnosti, izobraževanja, veteranskih organizacij ter športa

(Razpisuje: Občina Piran)

2. 2. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Erasmus + (mladi)

Ključni ukrepi 1, 2 in 3

(Razpisuje: Evropska komisija, Zavod Movit)

22. 2. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni razpis za sofinanciranje kulturnih projektov ali programov v Mestni občini Koper

(Razpisuje: MOK)

22. 2. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni razpis za sofinanciranje projektov ali programov za mladino v Mestni občini Koper

(Razpisuje: MOK)

22. 2. 2015

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni razpis za financiranje prireditev v Mestni občini Koper za prireditve, ki se bodo izvajale od 1. 1. do 31. 12. 2016

(Razpisuje: MOK)

22. 2. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni razpis za izbor kulturnih projektov na področju različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v RS.

(Razpisuje: JSKD)

11. 4. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni razpis za financiranje prireditev v Mestni občini Koper za prireditve, ki se bodo izvajale od 1. 6. do 31. 12. 2016

(Razpisuje: MOK)

26. 4. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Erasmus + (mladi)

Ključni ukrepi 1, 2 in 3

(Razpisuje: Evropska komisija, Zavod Movit)

6. 6. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni razpis za financiranje prireditev v Mestni občini Koper za prireditve, ki se bodo izvajale od 1. 7. do 31. 12. 2016

(Razpisuje: MOK)

26. 9. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Javni razpis za sofinanciranje prireditev v Mestni občini Koper, ki se bodo izvedle v času od 1. 12. do 31. 12. 2016.

(Razpisuje: MOK)

4. 10. 2016

ROK ZA PRIJAVO NA RAZPIS

Erasmus + (mladi)

Ključni ukrepi 1, 2 in 3

(Razpisuje: Evropska komisija, Zavod Movit)

KOLOFON

Izdajatelj: Kulturno izobraževalno društvo PiNA, Gregoričičeva 6, 6000 Koper, **Glavna urednica:** Mirna Buić, **Odgovorna urednica:** Kaja Cunk, **Uredniški odbor:** Kulturno izobraževalno društvo PiNA, Nada Čupković, Luka Begić in Valentina Ahmeti, **Oblikovanje in prelom:** Dragoljub Savić, **Telefon uredništva:** +386 5 6300 320, **Elektronski naslov uredništva:** zar@pina.si, **Pravna pomoč:** pravnosvetovanje@pina.si, **Spletno mesto:** enakost.pina.si

Nosilec projekta

pina

Financerji

Partnerji

